

LEGUMINÓZY – PŘÍSPĚVEK K UDRŽITELNOSTI ROSTLINNÉ A ŽIVOČIŠNÉ VÝROBY

Legumes – A Contribution to Sustainability in Plant Production and Animal Husbandry
Leguminosen – ein Beitrag zur Nachhaltigkeit in Pflanzenbau und Tierhaltung

Fritz TACK, Wolfgang RÖHL

Schwerin

Summary: The aim of this paper is to present the key facts of the debate in the Federal Parliament of Mecklenburg - Western Pomerania, which was 23. 9 2012. The main topic was how to increase the cultivation area of legumes and their use in animal feeding. Parliament discussed the proposals of opposition and coalition in the Committee on Agriculture. This article includes proposals of policy measures at various levels, how to solve this issue.

Key words: Protein crops, Sustainability, Common Agricultural Policy

Souhrn: Cílem článku je prezentovat klíčová fakta z debaty ve spolkovém parlamentu země Meklenbursko – Přední Pomořansko, která proběhla 23. 9. 2012. Hlavním tématem bylo, jak navýšit plochy pěstování luskovin, určených dále k výživě zvířat. Parlament diskutoval návrhy opozice i koalice v zemědělském výboru. Součástí článku jsou návrhy politických opatření na různých úrovních, jak danou problematiku řešit.

Klíčová slova: proteinové plodiny, udržitelnost, společná zemědělská politika

Úvod

Během svého 23. zasedání 30.8.2012 bylo na zemském sněmu spolkové země Meklenbursko – Přední Pomořansko v mnoha frakcích diskutováno pěstování plodin s vysokým obsahem bílkovin. Bylo deklarováno, že je třeba navýšit pěstitelské plochy velkozrných i drobnozrných leguminóz, které slouží zejména jako krmivová základna v chovech hospodářských zvířat. K problematice luskovin, změnám v jejich pěstování, jejich vlivu a přínosu pro životní prostředí předložil zemský sněm určitá doporučení.

Nejdále jdoucím požadavkem (tisková zpráva 6/1032) se jeví zpracování bílkovinné strategie pro spolkovou zemi Meklenbursko – Přední Pomořansko. Cílem by mělo být zlepšení udržitelnosti v zemědělské produkci. K tomuto připraví zemský sněm vládě odpovídající podklady. Základním principem by měla být tvorba strategie, při které by mělo dojít k nahrazení dovozových bílkovinných krmiv domácí produkcí krmiv – fazolí, hrachu, lupiny, ale i jetele, vikví a lupin. K tomuto se dále jako bonus přidává agronomický účinek – vylepšení úzkých osevních postupů o luskoviny a zlepšení půdní úrodnosti. Jelikož by mělo dojít ke společnému rozvoji bílkovinné strategie, musí být stanoveny rámcové podmínky pro pěstování, další

Výsledky a diskuse

Ze zemského Ministerstva zemědělství, životního prostředí a ochrany spotřebitele vzešel impuls řešit plochy luskovin a bílkovinná krmiva obecně, a to zejména v souvislosti s rostoucí spotřebou masa.

Nutnost rozšíření pěstování luskovin

Od roku 1961 do roku 2010 se celosvětová spotřeba masa navýšila z 23 kg na 42 kg na osobu a rok, což je téměř zdvojnásobení potřeby masa. V Německu za stejné období vzrostla spotřeba z 64 kg na 89 kg na osobu a rok. Cílem EU je zajistit si dostatečné množ-

zpracování a užití bobovitých rostlin z domácí produkce. Je třeba také pokračovat ve šlechtění. (1)

V další tiskové zprávě (5/1078) je uvedena nutnost pro provedení změn v oblasti ekologického pěstování luskovin a pěstování „GMO-free“ plodin. (2)

V souvislosti s předlohou diskutovaného návrhu (6/1032) tiskové zprávy (6/1044) lze hovořit o tématu: „Navýšit podíl domácích bílkovinných krmiv pro živočišnou výrobu – tím podpořit udržitelné obhospodařování půdy a udržitelnou živočišnou výrobu v Meklenbursku – Předním Pomořansku.“ S tímto by se měla zabývat zemská vláda, zejména s tím, jak navýšit podíl domácích krmných plodin v osevních postupech. Je třeba omezit závislost na dovozech a prioritně uplatnit domácí produkci. (3)

V souvislosti s tímto je aktuální i pozměňovací návrh (tisková zpráva 6/1079) – odmítnutí geneticky modifikovaných rostlin. (4)

Pěstování luskovin bude zohledněno i v nových nařízeních EU ke společné zemědělské politice po roce 2012. (1,3)

ství bílkovinných krmiv pro živočišnou výrobu z vlastních zdrojů, zejména rozšířením pěstování bílkovinných plodin. S ohledem na celosvětové toky zboží to ale není příliš reálné. Bílkovinné plodiny mohou být v jiných regionech světa pěstovány úspěšněji, navíc v EU je na ústupu jejich šlechtění a výzkumu. (5.1)

V roce 2011 Německo importovalo 3,2 mil. t sojových bobů a 3,4 mil. t sojového šrotu, ze kterého 3,03 mil. t (=95 %) pochází ze severní a jižní Ameriky. (5.6)

V Evropě připadají na bílkovinné plodiny pouze 3 % z orné půdy, které dokáží zásobovat krmný fond bílkovinnými krmivy pouze z 30 %. V celém Německu byly leguminózy pro produkci zrna v roce 2011 pěstovány jen na 97.500 ha, což je 0,8 % z orné půdy. V Meklenbursku – Předním Pomořansku bylo ještě v roce 1998 celkem 31.600 ha velkoplošných luskovin, v roce 2011 již jen 4.724 ha. (5.3.)

Portfolio spolkové země Meklenbursko – Přední pomořansko pro řešení bílkovinné strategie

Spolková země si bílkovinnou strategii bere za svou a kromě jiného podporuje výzkum v oblasti luskovin, který je prováděn zemským Výzkumným ústavem zemědělským a rybářským Meklenburska a Předního Pomořanska. Kromě jiného se řeší následující otázky:

- odrůdové pokusy s hrachem a lupinou, oblastní i celostátní vyhodnocení,

- vedlejší účinky při pěstování lupiny, lupina ve čtyřhonném osevním postupu
- porovnání účinku leguminóz (lupina, hrách, sója),
- pěstitelské pokusy k optimalizaci produkce,
- účinek pěstování hrachu a lupiny v ekologickém zemědělství
- výzkum stálosti aminokyselin z lupiny u prasat,
- výzkum specifických obsahových látek u lupiny,
- výživářské pokusy s různými bílkovinnými komponenty u masných býků a beranů. (5.1)

Nedostatečná výnosová úroveň a stabilita výnosů

Při vlastním pěstování luskovin se potýkáme s problémy u výnosové hladiny. Tato hladina leží u krmného hrachu obvykle kolem 2,57 t/ha a u lupiny jen 1,4 t/ha. Při provádění odrůdových pokusů se daří výnosy i zdvojnásobit. Dalším důležitým aspektem je silné kolísání výnosů dle ročníku, rozdíly 50 % mezi ročníky nejsou žádnou výjimkou. (5.1). Další tabulka uvádí argumenty, proč stávající stav změnit. (Tab. 2)

Tab. 1 – Příčiny omezení pěstování luskovin

		Zdroj
Ekonomika	Malé výnosy z podnikání, nestálost výnosů nejistota produkce	5.2, 5.3,
	Vysoká nákladovost	5.6
	Nedostatečná motivace pro pěstování („bílkovinná prémie“)	5.3
Využití zdrojů	Minerální průmyslový dusík	5.4
	Vysoce kvalitní sója ze zámoří s nízkými náklady na pěstování a garantovanou stálou jakostí	5.2, 5.4
Vyjednávací politika	WTO: bezcelní trh pro produkty z bílkovinných plodin a olejnin	5.1, 5.6
Pěstování	Účinek změn klimatu – špatné vzejití v pozdním jaru (průsušky)	5.2, 5.3
	Problémy při regulaci plevelů a následné sklizni	
Výzkum	Dlouhodobé zanedbávání vědecké práce v oblasti luskovin	5.2
Šlechtění	Malý zájem šlechtitelů	5.2, 5.3, 5.6

Tab 2: Proč pěstovat luskoviny?

		Zdroj
Etické aspekty	Odmítání GMO	5.4, 5.5
	Vyvarování se negativním ekologickým a sociálním důsledkům pěstování sóji (mýcení deštných pralesů, vytlačení malovýrobců)	5.2, 5.3, 5.4, 5.6
	Celosvětová konkurence ploch (pro potraviny nebo pro paliva)	5.3, 5.5
	Zvyklosti ve stravování celosvětově	5.3
Národní ekonomika	Růst významu regionálních potravin	5.2, 5.3, 5.4
	Omezení závislosti na dovozech bílkovinných krmiv	5.3, 5.4, 5.5
Účinnost zdrojů	Vazba zemědělství na půdu	5.3, 5.4
	Zásobování následné plodiny 30 – 60 kg N/ha z biologické fixace dusíku	5.2, 5.3, 5.5
	Zlepšení bilance klimatu a zemědělství, zvýšení přístupnosti živin	5.1, .2, 5.4
	Zvýšení mobility půdních fosfátů, omezení kontaminace půd těžkými kovy	5.1, 5.2
Ekologie	Omezení kontaminace spodních vod nitráty	5.4
	Zlepšení biodiverzity, potrava pro včely a čmeláky	5.4, 5.5
Rostlinná výroba	Zlepšení půdní úrodnosti	5.2, 5.5
	Zlepšení osevního postupu	
	Možné omezené zpracování půdy díky hlubokému prokořenění a provzdušnění půdy leguminózami	5.2, 5.4
Živočišná výroba	Kvalitní zdroj bílkovin pro ŽV	5.4
Hospodaření	Rozložení polních prací	5.2

Další tabulka ukazuje možná opatření po dohodě jednotlivých stran, jak docílit renesanci v oblasti leguminóz. (Tab. 3)

Tab. 3: Možnosti rozšíření ploch leguminóz

		Zdroj
Rozšíření legislativních návrhů v souvislosti se SZP	Nařízení pro zvýšení poptávky po leguminózách	5.2
	Využití luskovin jako součást povinného „greeningu“ (7 % z orné půdy), zvýšení úrodnosti půd	5.1, 5.2, 5.3, 5.4
	Náhrada uložení půdy do klidu pěstováním leguminóz	5.3, 5.4
	Couplovaná podpora jako součást přímých plateb při 20 % leguminóz a jetelotrav v osevním postupu	5.5
Národní zemědělská politika	Bílkovinná strategie v rámci celé spolkové země	5.1
	Bílkovinná strategie v rámci státu	5.2
	Vyšší DPH u minerálních hnojiv pro podporu pěstování luskovin (fixace vzdušného dusíku)	5.5
	Omezení vývozu (až na přebytky)	5.6
Agrární politika země Meklenburško – Přední Pomořansko	Posílení role domácích luskovin v lidské výživě a v krmném fondu	5.1
	Program na diverzifikaci osevních postupů v souvislosti se SZP po roce 2013	
	Ovlivnění zpracovatelského řetězce a distribuce luskovin	
	Rozšíření poradenství pro praxi	
	Na základě analýz provedení vědecké studie na téma bílkovinná strategie	5.1, 5.2, 5.3
	Redukce importů sóji a její vlastní produkce (po vzoru spolkové země Bayern)	5.3
Věda	Vědecký cíl – navýšení výnosů a výnosová jistota	5.2, 5.3
	Zpracování otázek v oblasti pěstování luskovin a následně při výživě zvířat luskovinami	5.2
	Propojení teoretických poznatků s praxí	5.2
Šlechtění	Navýšení financí do šlechtění bílkovinných plodin	5.2

Klíčovou otázkou bude, jak se nakonec EU ve svých nařízeních rozhodne pro cíle společné zemědělské politiky pro periodu 2014 – 2020. Nyní leží na stole návrhy Evropské komise, ke kterým se musí vyjádřit zemědělský výbor Evropského parlamentu a zaujmout stanoviska.

Zemědělský výbor spolkové země Meklenburško – Přední Pomořansko by nyní ke všem těmto zá-

sadním otázkám měl zaujmout svá stanoviska, aby došlo k požadovaným potřebným změnám. V souvislosti s tímto přijdou na pořad dne především otázky „greeningu“ a ekologizace zemědělství.

Jsou zde dobré šance pro rozšíření ploch luskovin, a to zejména v oblastech ekologického zemědělství.

Použitá literatura

- (1) Antrag der Fraktion DIE LINKE auf Drucksache 6/1032 Eiweißstrategie für nachhaltige Landwirtschaft in Mecklenburg-Vorpommern entwickeln
- (2) Änderungsantrag der Fraktion BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN auf Drucksache 6/1078
- (3) Antrag der Fraktionen der CDU und SPD auf Drucksache 6/1044 Anteil einheimischer Eiweißpflanzen in der Tierfütterung erhöhen – nachhaltige Landbewirtschaftung und Tierhaltung in Mecklenburg-Vorpommern unterstützen
- (4) Änderungsantrag der Fraktion BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN auf Drucksache 6/1078
- (5) Plenarprotokoll der 23. Sitzung des Landtages Mecklenburg-Vorpommern am 30. August 2012
- (5.1) Redebeitrag des Ministers für Landwirtschaft, Umwelt und Verbraucherschutz, Dr. Till Backhaus, MdL
- (5.2) Redebeitrag zur Einbringung des Antrages auf Drucksache 6/1032, MdL Prof. Dr. Fritz Tack, Fraktion DIE LINKE
- (5.3) Redebeitrag zur Einbringung des Antrages auf Drucksache 6/1044 MdL Heino Schütt, Fraktion der CDU
- (5.4) Redebeitrag während der Aussprache MdL Thomas Krüger, Fraktion der SPD
- (5.5) Redebeitrag während der Aussprache MdL Dr. Ursula Karlowski, Fraktion BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN
- (5.6) Redebeitrag während der Aussprache MdL Stefan Köster, Fraktion der NPD vorstehend aufgeführte Dokumente sind unter www.landtag-mv.de abrufbar

Kontaktní adresa

Prof. Dr. Fritz Tack, Dr. Wolfgang Röhl, Lenné-Str. 1, D-19053 Schwerin, f.tack@dielinke.landtag-mv.de, wolfgang.roehl@landtag-mv.de

Z němčiny přeložil Ing. Jan Křováček, Ph.D.